

УДК 746.1:7.071.1(477.73)

DOI <https://doi.org/10.32782/facs-2024-6-23>

Інна ЧЕРКЕСОВА

професор, заслужений діяч мистецтв України, професор кафедри образотворчого мистецтва факультету культури і мистецтв, Волинський національний університет імені Лесі Українки, просп. Воли, 13, м. Луцьк, Україна, 43025

ORCID: 0000-0003-3274-2220

Бібліографічний опис статті: Черкесова, І. (2024). Нитковий дизайн мисткині Ради Вронської як засіб самовираження й задоволення духовних потреб у гармонії та красі творчої особистості. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 190–195, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-6-23>

НИТКОВИЙ ДИЗАЙН МИСТКИНИ РАДИ ВРОНСЬКОЇ ЯК ЗАСІБ САМОВИРАЖЕННЯ Й ЗАДОВОЛЕННЯ ДУХОВНИХ ПОТРЕБ У ГАРМОНІЇ ТА КРАСІ ТВОРЧОЇ ОСОБИСТОСТІ

У статті розкривається та осмислюється творчість мисткині Ради Вронської у техніці ниткового дизайну й тематичного формування, що є метою представленого дослідження. Художні роботи розглядаються в аспекті історичного виникнення та розвитку техніки ниткового дизайну (ізонитки) у європейських країнах. Наводиться термінологія визначень.

Художнє втілення ідеї відбувається у технологіях ручної роботи. У наступних дослідженнях передбачається аналізувати твори художниці у порівнянні з творчими роботами, що виконані засобами генеративних технологій. Задіяння лічильно-творчих систем формує досвід споживання згенерованого мистецтва за наданими людині відчуттями гармонії та краси.

У аналізі творів мисткині використані методи візуального порівняння, опрацювання історичної інформації, окреслення художнього значення такого творчого масиву у культурі України та прогностичні передбачення подальшого розвитку творчої діяльності мисткині Вронської. Акцент дослідження робиться на особливостях сприйняття та відображення змін кольорових відтінків засобами техніки ізонитки. Визначається, що витончене колористичне відчуття мисткині допомагає викликати позитивні емоційні настрої у глядачів – любителів художньої творчості та задовольняє їх естетичні переваги. Також означено визнання творчості Ради Вронської участю у престижних виставкових заходах як в Україні так і закордоном, що підтверджується дипломами переможця та учасника. Демонстрація творчих робіт у техніці ниткового дизайну у міжнародних виставках-конкурсах, наприклад «Покоління війни», (Краків, Польща), робить відомим ім'я мисткині на європейських теренах і розкриває незламність народу України.

Наукова новизна полягає у презентації творчості мисткині Ради Вронської у складній та малопоширеній техніці ізонитки в мистецтвознавчому аспекті. Спільнота імен, неординарних за вираженням у формі, колористичні, техніках виконання, збагатилася на ім'я талановитої творчої особистості у галузі образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва та дизайну Ради Вронської. Потрібно зауважити, що мистецтвознавчих матеріалів щодо аналізу творчості Вронської раніше не проводилося, тому це дослідження набуває значення першовідкривача неординарного таланту і стає підґрунтям для подальших досліджень з мистецтвознавчого та культурологічного досліджень.

Ключові слова: нитковий дизайн, ізонитка, кольорові відтінки, адитивне змішування кольорів.

Inna CHERKESOVA

Professor, Honored Arts Figure of Ukraine, Professor of the Department of Fine Arts, Lesya Ukrainka Volyn National University, 13 Voli Ave, Lutsk, Ukraine, 43025

ORCID: 0000-0003-3274-2220

To cite this article: Cherkesova, I. (2024). Nytkovy dyzain mystkyni Rady Vronskoi yak zasib samovyrazhennia y zadovolennia dukhovnykh potreb u harmonii ta krasii tvorchoi osobystosti [Thread design by artist Rada Vronska as a way of self-expression and fulfilment of spiritual needs in harmony and beauty of a creative person]. *Fine Art and Culture Studies*, 6, 190–195, doi: <https://doi.org/10.32782/facs-2024-6-23>

THREAD DESIGN BY ARTIST RADA VRONSKA AS A WAY OF SELF-EXPRESSION AND FULFILMENT OF SPIRITUAL NEEDS IN HARMONY AND BEAUTY OF A CREATIVE PERSONALITY

The article reveals and comprehends the work of the artist Rada Vronska in the technique of thread design and thematic formation, which is the purpose of the presented research. The artistic works are reviewed in the aspect of the historical formation and development of the technique of thread design (string art) in European countries. The terminology of definitions is given.

The artistic embodiment of the idea takes place in technologies of handcraft. In the following studies, it is planned to analyse the artist's works in comparison with artistic works made by means of generative technologies. The use of counting and creative systems shapes the experience of consuming generated art according to the feelings of harmony and beauty given to a person.

In the analysis of the artist's works, the methods of visual comparison, processing of historical information, outlining the artistic value of such a creative array in the culture of Ukraine and prognostic predictions of the further development of Vronska's artistic work are used. The emphasis of the study is on the peculiarities of perception and display of changes in colour shades by means of the string art technique. It is determined that the artist's sophisticated colour sense helps to evoke positive emotional moods in the audience – art lovers and satisfies their aesthetic preferences. Also, Rada Vronska's work has been recognised by participation in prestigious exhibitions both in Ukraine and abroad, which is confirmed by diplomas of the winner and participant. The presentation of creative works in the technique of thread design in international exhibitions and competitions, for example, «Generation of War» (Krakov, Poland), makes the artist's name known in Europe and reveals the invincibility of the people of Ukraine.

Key words: thread design, string art, colour shades, additive colour mixing.

Кожний митець декоративного мистецтва зокрема, як взагалі митці усіх напрямків образотворчого мистецтва, шукає свій шлях у намаганні задовольнити духовні потреби у гармонії та красі, й у досяганні самовираження формотворенням різними матеріалами та інструментами. З юності творчість Ради Вронської пов'язана з ниткою. Нитка стала провідним символом на шляху пізнання, на шляху становлення особистісного вираження відчуття краси і гармонії навколишнього світу.

Усі техніки ткацтва, вишивки, плетіння мережива, макраме не можливі без нитки. Саме нитка стає головним матеріалом й інструментарієм у творенні тканини та декоративних форм, що не тільки прикрашають тканину, а й надають певної функціональності, наприклад, укріплення певних частин одягу, утеплення тощо. Прядіння передувало ткацтву. Винайдення техніки прядіння з волокон тваринного або рослинного походження дозволило отримувати нитки різної товщини. Емпіричним шляхом майстри поступово винайшли і технології обробки волокон, й засоби – веретено, прялку, щоб створювати довгі, по кілька десятків метрів нитки різної товщини. Саме прядіння вивело людство на новий цивілізаційний виток суспільної спіралі, а нитка набула символу нитки життя, нитки долі. Щоб прикрашати тканину вишивкою, потрібно було людству винайти техніку ткання. Ткання нитками!

З дуже прадавніх часів люди робили загорожі, що у сучасності називаються «тин». Принцип утворення тину, де перепинаються вертикальні стовпці гнучкими гілками, що горизонтально укладалися за певним алгоритмом. Техніка лозоплетіння використовується й у створенні побутових форм: меблів, посуду, корзин, ємностей для зберігання овочів або фруктів тощо. Саме цей принцип переплетення гнучких гілочок лози став підґрунтям утворення ткання – переплетення ниток основи нитками піткання. Поступово виникають різноманітні техніки роботи ниткою.

Англійські ткачі ще у XVII столітті винайшли оригінальний спосіб переплетення ниток на цвяхах, що на половину своєї довжини були вбиті у дощечки. За певним алгоритмом нитки натягалися на цвяхи й утворювали цікаві форми пошарового накладання ниткових відрізків. Утворювалися напівмереживні вироби, художні форми, що прикрашали житло. Пізніше вишивальниці декорували елементи орнаментів технікою ниткового дизайну.

Вже у 21 ст. Рейн Бланкен на допомогу неофітам від мистецтва ниткового дизайну розробляє дуже складні за деталізацією схеми фрактальних узорів, що утворюються нитками, цвяхами та параболічними кривими. Схеми наводяться у його праці «String Art Magic» (Blanken R., 2018).

Наслідки синтезу генеративних технологій з мистецькими техніками розглядає Боун

Олівер, оцінює можливості лічильно-творчих систем в аспекті підтримки самої творчості та прогнозує у своїй праці «Beyond the Creative Species» наслідки споживання та набуття досвіду згенерованого мистецтва (Bown O., 2021).

Поступово у країнах Західної Європи визначилася назва техніки ниткової графіки (ниткового дизайну), наприклад, у Англії: «embroidery on paper» або «paper embroidery» – що означає «вишивка на папері». Часто використовуються назва «Form-A-Lines» – «лінійні форми». А у Франції цю техніку називають «broderie sur papier» – вказівка на техніку «вишивка на папері». Німецькою мовою малюнок або малювання крапками – «pickpoints» (мається на увазі математичне знаходження місць для отворів, через які проходять відрізки ниток у потрібних напрямках). У англійських країнах існує ще одна назва «Art-string» – Арт-стрінг – художня струна і варіанти перекладу: вервечка, корделя, нитка, ретязь (Ниткова графіка або Арт-стрінг..., 2021). З перекладу зрозуміло, що в утворенні художньої форми задіяно тонку довгу струну або тонкий дріт – тонке і протяжне. У 60-х роках 20 ст. у європейських країнах популярності набуло мистецтво ниткових форм String art. Декоративні форми утворювалися натягуванням ниток на цвяхи, що були вбиті у дерев'яні дошки. Важливим було точно розрахувати лінії зображень, по яким у певній послідовності набивалися цвяхи. Необмеженість фантазії у створенні рисунку-схеми надихають й досі художників і майстрів на створення дуже складних формальних зображень (Landis H., 2022).

На практиці існує приклад патентування авторської назви цієї техніки – «хордова нитка» мисткинею Остренко Ю. Термін виявляє специфіку утворення форм декору тонкими нитками на туго натягнутій тканині у певних алгоритмах послідовності пошарового накладання ниткових відрізків. (Остренко, 2015).

Кольорові ефекти на основі адитивного змішування кольорів утворюються завдяки поєднанню у роботі двох ниток різних відтінків для створення третього кольорового відтінку за допомогою накладання однієї на іншу. Тоді результатом стає зорове відчуття третього кольорового відтінку, матеріальний носій якого – нитки – відсутній.

Творчі композиції у техніці ниткового дизайну талановитої мисткині Ради Вронської демонструють різноманітні ефекти технічних прийомів у створенні художніх образів. У творчості мисткині нитка з матеріалу перетворюється на символ – стає ниткою долі й визначає шляхи розвитку художниці.

Рада Вронська у середині 90-х рр. XX ст. закінчила Миколаївський філіал Київського державного інституту культури за спеціальністю декоративно-ужиткове мистецтво (художня обробка тканини та виробів з неї). Вона ткала гобелени, килими, опанувала техніки декоративних рушникових швів, робила панно у техніці макраме, захоплювалася бісеропластикою. Чарівна нитка долі привела її до техніки ниткового дизайну. Нитки не фарби – на палітрі не перемішаєш для отримання потрібних відтінків. Переплетенням, пошаровим накладанням відрізків ниток різних кольорових відтінків утворюються додаткові відтінки, що існують тільки у сприйнятті нашим зоровим апаратом (Ниткова графіка: становлення..., 2020).

Об'єктивно кольору не існує. Існує світло – електромагнітне випромінювання різної довжини хвиль. У нашій планетарній системі є джерело світла – наша зірка Сонце. Сонячне випромінювання зароджує, підтримує і сприяє формуванню матеріальних об'єктів живої і не живої природи на планеті Земля. Зоровий апарат людини налаштований таким чином, що реагує нервовими закінченнями (ковбочками і паличками) сітківки на певний сегмент електромагнітного випромінювання, що визначено як кольоровий спектр. То колір – це тільки наші відчуття, що диференціюються нашим мозком і визначається як явище суб'єктивне. Саме якості чутливості цих нервових закінчень дозволяють мозку розрізняти і визначати кольорові відтінки. У ситуації технічного переплетення ниток одного кольорового відтінку з нитками іншого кольорового відтінку виникає на сітківці ока як результат третій відтінок без матеріального носія, у нашому випадку нитки.

Абсолютний кольоровий зір, яким наділена від природи Рада Вронська, дозволяє їй утворювати витончені кольорові відтінки у творах ниткового дизайну. Кольорові гармонії мисткиня будує за принципами поєднання контрастних, споріднених та споріднено-контрастних кольорів. Наприклад, композиція «Сонячна

радість» (рис. 1:1) побудована на контрасті фіолетових та жовтих відтінків. Витончені за формою і кольором композиції «Білі лілеї у вазі» (рис. 1:2) та «Подих Модерну» (рис. 1:3) – квіти іриси – символ Модерну побудовані на споріднених відтінках ниток та тонального контрасту до фону. Так блакитний фон тільки підкреслює тендітність білих лілей, а чорний фон ніжні відтінки пелюсток ірисів робить тонально виразними.

Вибір тем композицій мотивується враженнями від природних флореальних форм, відчуттями від занурення у часовий простір. Корінна мешканка Миколаєва, а в цілому степів Північного Причорномор'я, мисткиня втілює власне розуміння зав'язків історії у певних геокліматичних умовах. Історія давньогрецького міста Ольвії на високому березі Дніпробугського лиману справило велике враження. Рада Вронська свої відчуття відобразила у триптиху

«Плин часу» (рис. 2). Центральна композиція – це ольвійська амфора, темні контури якої перекреслюються тонкими світлими контурами глечиків. Центр тримається на силуеті амфори та закручених формах хвиль, що асоціюються з рисунками хвиль на давньогрецьких камфарах та кіліках. Це є відсилання до опису ольвійського простору батьком історії Геродотом. Ліва частина триптиху хвилястими лініями силуетів глечиків утворює стилізований образ степових басилевсів – рослин будяків, що густо ростуть по межі полісу Ольвії з некрополем. Права частина триптиху повторює хвилясті форми, але блакитний колір центральної смуги асоціюється з лиманом, хвилі якого багато століть омивають його береги. І несуть пам'ять про історичні події, людей, що селилися тут у різні часи. Все змиває вода, але пам'ять залишається.

Тема берегині цікаво відображена технікою ниткового дизайну. Абстрактно стилі-

**Рис. 1. Гармонійні поєднання кольорів у творах Ради Вронської:
1 – «Сонячна радість»; 2 – «Білі лілеї у вазі»; 3 – «Подих Модерну»**

Рис. 2. Триптих Ради Вронської «Плин часу»

зовані форми жіночої постаті з піднятими руками сповнені сонячної енергії творення (рис. 3:1–2). Берегиня на рис. 3:2 контрастом кольорових смуг ниткової графіки набуває національних – українських рис: наче рукави вишиванки підняті до гори у жесті

оберегу. Декоративна форма янгола, що крилами закриває від знищення Тризуб – символічний, геральдичний знак України. І таким чином, небо наче оберігає Україну. Ця композиція стала втілення любові та патріотизму мисткині.

Рис. 3. Образ Берегині у творах Ради Вронської:
1 – «Берегиня»; 2 – «Берегиня»; 3 – «Ангел Охоронець»

Рада Вронська надихається не тільки красою природи, але й подіями життя, сповненого драм і трагедій. Оповідання у книжці Віри Марущак «Пустеля. Голодомор. Український Південь» та ідеєю ілюстраторки цих оповідань Інни Черкесової з символіки рослини кульбабки: янголятко дмухає на кульку зрілої кульбабки і летить у небо її насіннячко – це душі заморених голодом людей, мисткиня створила у техніці ниткового дизайну панно «Життєдайні кульбабки» (рис. 4). На чорному тлі тонкими шовковими нитками білих відтінків розташо-

Рис. 4. Панно «Життєдайні кульбабки»

вані зрілі кульки кульбабок та відлітаюче з них насіння. Знизу, наче хвилики, навскіс піднімаються зубчасті листочки кульбабки бронзового відтінку. Чорний колір тла контрастом виділяє флореальні форми. Це викликає відчуття простору, сповненого життєвих драм.

Рада Вронська презентувала свої роботи урізні періоди суспільного стану. В Українському фонді культури (голова Б. І. Олійник, Київ) у 1999–2000 рр. На міжнародному фестивалі «COSMOPOLIS» (м. Кавала, Греція) у 2006 На Всеукраїнській виставці Державного управління справами президента України «Барвіста Україна» (Національний комплекс «Експоцентр України», Київ) у 2009 та у 2011 рр. На Міжнародному конкурсі-виставці Ukrainian Art Week (Міжнародний Тиждень Мистецтв, Україна) у 2009 р. Твори з ниткового дизайну демонструються на виставці переможців XI Міжнародного Художнього Фестивалю «МАЛЮЙ. UA» 2024 р. (Київ, Україна), на Міжнародній виставці «Покоління війни» (Асоціація розвитку міжнародних відносин ADRUM, Воеводська бібліотека Кракова за сприяння посольства України в Польщі) 2024–2025 рр.

Твори мисткині сповнені любові до життя, до краси рідної землі й віри у процвітання

України. Мисткиня щедро наділена природою витонченим почуттям міри та вишуканим художнім смаком. Попереду ще багато роботи з втілення задумок у художні твори.

Оскільки це перше докладне представлення та мистецтвознавчий аналіз творчого наробку

у техніці ниткового дизайну мисткині Ради Вронської, то попередніх наукових джерел про представлений матеріал ще не існує. Але творча робота художниці мотивуватиме до написання наукових досліджень і висвітлення у різних аспектах мистецтвознавчого аналізу.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Асистент кафедри архітектури та дизайну ЛНТУ Рада Вронська стала переможницею художнього фестивалю МАЛЮЙ.UA. 2024. URL: <https://lntu.edu.ua/uk/media/asystent-kafedry-arkhitektury-ta-dyzaynu-lntu-rada-vronska-stala-peremozhnytseyu-khudozhnoho> (дата звернення: 23.12.2024).
2. Ниткова графіка або Арт-стрінг на деревині або папері. 2021. URL: <https://technologies-work.webnode.com.ua/l/roboti-10kh-klasiv/> (дата звернення: 23.12.2024).
3. Ниткова графіка: становлення, інструменти й матеріали, основи вишивки та особливості сучасних робіт (ОНМЦ, Миколаїв). 2020. URL: <https://ocnt.com.ua/nytyana-grafika-stanovlennya-instrumenty-j-materialy-osnovy-vyshyvky-ta-osoblyvosti-suchasnyh-robit/> (дата звернення: 23.12.2024).
4. Остренко Ю. Ниткова графіка – мистецтво малювати нитками. 2015. URL: http://nitkovagrafika.blogspot.com/p/blog-page_7.html (дата звернення: 23.12.2024).
5. Blanken R. String Art Magic: Secrets to Crafting Geometric Art with String and Nail. Spring House Press, 2018. 143 p.
6. Brown M., Buell C., Marr A. Section I: Mary Boole, String Art, and Modular Arithmetic. URL: <https://uen.pressbooks.pub/sentry2023/chapter/part-1-mary-boole-string-art-and-modular-arithmetic/> (дата звернення: 23.12.2024).
7. Landis H. How to Make String Art. 2022. URL: https://www.skillshare.com/en/blog/how-to-make-string-art/?srsltid=AfmBOooMnFY1lzRYW1H_IDsbQibljxO1DsPNxMsPdxtpXFclMlflAG0G (дата звернення: 23.12.2024).

REFERENCES:

1. Asystent kafedry arkhitektury ta dyzainu LNTU Rada Vronska stala peremozhnytseyu khudozhnoho festyvaliu MALIU.UA [Rada Vronska, an assistant at the Department of Architecture and Design of the National Technical University of Ukraine, won the MALYU.UA art festival]. 2024. Retrieved from <https://lntu.edu.ua/uk/media/asystent-kafedry-arkhitektury-ta-dyzaynu-lntu-rada-vronska-stala-peremozhnytseyu-khudozhnoho> [in Ukrainian].
2. Nytkova hrafika abo Art-strinh na derevyni abo paperi [String graphics or String Art on wood or paper]. 2021. Retrieved from <https://technologies-work.webnode.com.ua/l/roboti-10kh-klasiv/> [in Ukrainian].
3. Nytkova hrafika: stanovlennia, instrumenty y materialy, osnovy vyshyvky ta osoblyvosti suchasnykh robit (ONMTs, Mykolaiv) [Thread graphics: formation, tools and materials, basics of embroidery and features of modern works (ONMC, Mykolaiv)]. 2020. Retrieved from <https://ocnt.com.ua/nytyana-grafika-stanovlennya-instrumenty-j-materialy-osnovy-vyshyvky-ta-osoblyvosti-suchasnyh-robit/> [in Ukrainian].
4. Ostrenko Yu. (n.d.). Nytkova hrafika – mystetstvo maliuvaty nytkamy [Thread graphics is the art of drawing with threads]. Retrieved from http://nitkovagrafika.blogspot.com/p/blog-page_7.html [in Ukrainian].
5. Blanken R. (2018). String Art Magic: Secrets to Crafting Geometric Art with String and Nail. Spring House Press.
6. Brown M., Buell C., & Marr A. Section I: Mary Boole, String Art, and Modular Arithmetic. Retrieved from <https://uen.pressbooks.pub/sentry2023/chapter/part-1-mary-boole-string-art-and-modular-arithmetic/>
7. Landis H. (2022). How to Make String Art. Retrieved from https://www.skillshare.com/en/blog/how-to-make-string-art/?srsltid=AfmBOooMnFY1lzRYW1H_IDsbQibljxO1DsPNxMsPdxtpXFclMlflAG0G